

**MESTNI PARK
GORNJA RADGONA
IN
GOZDNI PARK
LISJAKOVA STRUGA**

Mestni park, povezan preko športnega parka ob reki Muri z gozdnim parkom Lisjakove struge, obsega približno tri hektarje urejene površine, približno toliko tudi divjine in štiri in pol kilometrov poti. Ponuja možnosti druženja, rekreacije, oddiha ter lahko služi kot učni poligon.

Oba parka, mestni in gozdni, sta povezana z učno potjo in tvorita enovito vsebinsko parkovno območje.

Na učni poti spremljamo dva krajinska elementa – vodo in gozd:

VODA

reka Mura
vodne depresije
vodomet

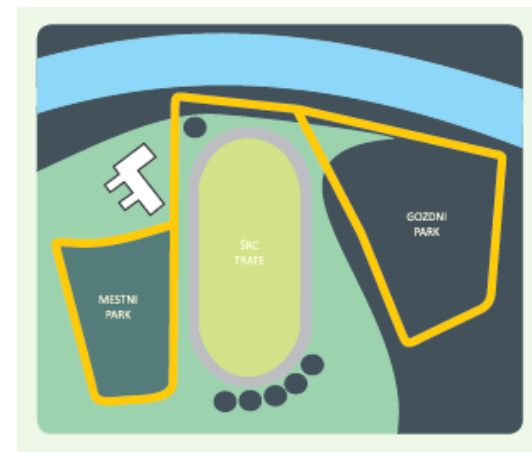
GOZD

naravni gozd
varovani/poplavni gozd
parkovni gozd

UČNA POT MESTNI – GOZDNI PARK

Učna pot vodi po mestnem parku, kjer lahko opazujemo oblikovano naravo, nato pa levo zavije proti reki Muri in se ob njej nadaljuje do gozdnega parka v Lisjakovi strugi. Na učni poti spoznavamo in dojemamo razliko med oblikovano in divjo naravo.

Sprehod po učni poti spremlja reka Mura, včasih mogočna, drugič krotka. Sicer je reka Mura ena najbolj ohranjenih nižinskih rek v Sloveniji. Ob množici mrtvic in rečnih kanalov je reka Mura ustvarila tudi različne gozdne in močvirske habitate, ki so naseljeni z redkimi rastlinskimi in živalskimi vrstami, med katerimi najdemo tudi vodno lečico, najmanjšo cvetlico na svetu. Dober opazovalec opazi ribe, ki živijo v reki. Reka Mura premore kar 52 vrst rib. Ob reki Muri, njenih mrtvicah in rečnih rokavih živi kar 85% vrst dvoživk živečih v Sloveniji. Pot vodi ob akacijah, v pomladnem času bogato dišečih. Tu pa tam srečamo tukaj živeče živali – zajca, veverice, pa tudi kakšna srna se pride odžejat. Ohranjeni življenjski prostori omogočajo gnezdenje 110 vrstam ptic, med katerimi je polovica na seznamu ogroženih vrst.

Mestni park Gornja Radgona

Mestni park je oblikovana narava. V mestnem parku rastejo različna drevesa in grmičevja, ki bogatijo prostor. V parku je postavljena parkovna oprema kot je tlakovani plato za druženje in prireditve in vodometa, ki kot simbol vode priča o življenjskem in zgodovinskem pomenu reke Mure za krajino in tu živeče ljudi. Poleg tega je v parku otroško igrišče ter spomenik, posvečen ljubezni in razumevanju. Mestni park je namenjen oddihu in druženju.

Človek za danes želi prostor za počitek, oddih ter hkrati za aktivno preživljanje prostega časa v naravi. Želi programe, ki bodo pospešili rast in razvoj kraja in razvoj celovitega človekovega bivanja, pozitivnih odnosov, sodelovanja v skupnosti ter fizično in psihično kondicijo.

VRSTE DREVES V MESTNEM PARKU

Drevesa predstavljajo skelet parkov in vrtov. Spretno postavljeno oziroma posajeno drevo nam podaljša dnevni prostor v naravo. Skrbna izbira kompozicije visokega in nizkega drevja, oblike krošenj in velikost, ki jo doseže ter barvitost listja so atributi bogatega in razkošnega parka. Drevesa imajo funkcijo, da nas s senco ščitijo pred vročino, z listno maso nas varujejo pred vetrovi in ropotom. V strnjenem naselju imajo drevesa posebno nalogo, saj oblikujejo prostor.

Rdeči hrast (*Quercus rubrum*)

Je do 45 m visoko in do 2 m debelo listopadno drevo. Jeseni se listje rdeče obarva, od tod njegovo ime. Listi so pernato krpati, dolgi do 20 cm, na dnu listne ploskve so večinoma klinasti. Skorja na deblu je siva, v precejšnji starosti ostane

gladka, na koncu pa plitvo razpoka. Cveti konec maja, moški cvetovi so združeni v rumene viseče mačice. Plod je želod, dolg do 25 mm, ki se razvije iz ženskih cvetov.

Lipa (*Tilia platyphillos*)

Lipa je drevo, ki so ga naši predniki zasajali sredi naselbin. Je nežnejša kot njen sorodnik lipovec. Listi so srčaste oblike, dolgi nad 8 cm. Skorja je sivorjava, včasih rahlo rdečkasta z navpičnimi brazdami. Cvetovi so rumenkasto zeleni, dvospolni. Plodovi so trdi mali oreški. Les je mehak, cenijo ga rezbarji. Iz lipovih cvetov kuhamo lipov čaj. Ponekod jo sadijo za čebeljo pašo.

Povešave breze (*Betula pendula*)

Brezo prepoznamo po značilnem črno-belem lubju. Zraste do 30 m. Ima koničasto krošnjo. Listi so dolgi 3-7 cm, široki, z zašiljeno konico, na robovih dvojno napiljenimi. Lubje je zlato-rjave barve, ko je mlado se lesketa, kasneje jo prepoznamo po belini s prečnimi plutastimi izrastki. Plodovi so rjavi storžki s krilatimi plodovi. Brezov les se uporablja za pohištvo, vezane plošče, kurivo, brezove metle in drugo.

Rdečelistna bukev (*Fagus sylvatica*)

zraste v mogočno drevo, do višine 25 do 30 m s široko krošnjo. Ima pokončen vodilni vrh. Stranske veje se široko razprostirajo. Pri starejših drevesih se povešajo do tal. V parkih se uporablja kot soliter. Uporabna je tudi kot živa meja..

Rdečežilni javor (*Acer Rubrum platanooides*)

prihaja iz gorskih predelov Japonske. Je večdebello drevo grmaste oblike, v višino zraste do 10 metrov ali več. V mladosti ima zeleno steblo, z belimi lisami, ki kasneje postanejo sivkaste. Jeseni se listi živahno obarvajo v rumene do škrlatne barve. Cveti maja v pokončnih ali visečih socvetjih. Plod imajo krilca. Odpadejo junija. Zaradi dekorativne skorje in škrlatnih jesenskih

barv je pogost gost v parkih, javnih zelenicah in podobno.

Ambrovec (*Liquidambar styraciflua*)

Listopadno drevo, ki doseže višino 10 metrov. Bleščeči krpasti listi so temno zeleni in se jeseni obarvajo v žareče oranžne, rdeče in škrlatne odtenke. Ima zanimivo nagubano deblo. Cveti pomladi. Plod je okrogle oblike in rjave barve. Odporen je na mestno okolje in poplave. Je oblikovni element za hišne vrtove, javno zelenje, parke in parkirišča.

Parocija (*Parotia persica*)

Imenujemo jo tudi perzijska bukev. Parocija je listopadno drevo, ki doseže višino od 8 do 10 metrov. Ima široko krošnjo, goste in zelo dolge veje, cveti februarja. Zaradi izredne okrasne vrednosti jeseni je priljubljeno drevo naših vrtov in parkov.

Japonska okrasna jablana (*Malus*)

Temno rdeča okrasna jablana je listopadno drevo, ki cveti spomladi v temno rdeči barvi, zato so zaželeni parkovne in vrtno rastline. Njihova višine se giblje okrog 6 metrov. V jeseni razvijejo drobne okrasne plodove.

Japonska češnja (*Prunus serrulata »Kanzan«*)

V višino doseže okoli 6 metrov. Japonske češnje obogatijo parke in vrtove, saj lahko cvetijo zelo dolgo. Cvet se pokaže v aprilu ali maju v rožnatih do škrlatnih barvnih odtenkih. Po obliki rasti spominja na lijak.

VRSTE GRMIČEVJA V MESTNEM PARKU

Okrasno grmovje z bujnim cvetenjem, različnimi oblikami listov, velikostjo grmičkov popestri in ustvari bogato kuliso vsakega parka. Grmovnice ali grmi so lesnate rastline z več debli. Pri okrasnem

grmičevju razlikujemo zimzelena okrasna grmovja in listopadna grmovja. Večina zimzelenih grmovij najbolj uspeva v okrilju velikih dreves. Listopadna grmovja najdemo skoraj v vseh vrtovih. Izbira je ogromna. Za primerno kompozicijo rastlin je potrebno izbirati med visokim in nizkim grmičevjem, hkrati pa upoštevati oblike krošenj in velikost, ki jo grm doseže. Pomembna je tudi barvitost listja v vseh letnih časih.

Navadna dojcija (*Deutzia scarba*)

Dojcija je listopaden grm s pokončno krošnjo. Cveti v juniju in juliju, zraste lahko do višine 3 metrov. Dojcija ima temno zelene liste, ki so jajčaste oblike.

Japonska kutina (*Chaenomeles japonica*)

Japonska kutina ali goreči grm je listopadna rastlina, ki doseže višino do 1 metra, cveti v oranžno rdeči barvi, iz katerih se razvijejo plodovi, ki se lahko uporabijo za kompote ali marmelade.

Navadni skobotovec (*Philadelphus coronarius*)

Imenujemo ga tudi navadni ali nepravi jasmin, ki zraste do 3 metrov. Skobotovec je listopadni, poleti cvetoči grm. Cvetovi so dišeči in beli ali blede rožnati. Jeseni se listje obarva rumeno ali rumeno zeleno. Uporablja se za javno zelenje, mestna jedra, obrobe, otroška igrišča, parke, parkirišča, pokopališča in žive meje.

Rdečelistna vejgelija (*Weigela florida Purpurea*)

Je listopaden grm s pokončno krošnjo, ki doseže 2,5 metra. Med jajčastimi nazobčanimi zelenimi listi se na koncu pomladi iz rdečih cvetnih popkov razvijejo temno rdeči cvetovi.

Lesna potonika (*Paeonia officinalis*)

Divje rastoče potonike rastejo v mesecu maju na Primorskem. Potonike so zelnate trajnice z velikimi, pernato deljenimi listi. Cvetovi so posamični in veliki, saj doseže kar do 13 cm v

premeru, zato sodijo potonike med slovenske rože z največjimi cvetovi.

Brogovita (*Viburnum opulus Roseum*)

Je listopaden grm s košato krošnjo. Listi so široko jajčasti in temno zeleni, jeseni se obarvajo rdeče. Doseže največ 4 metre v višino. Cvet je bel in cveti ob koncu pomladi. Plodovi so kroglasti svetlo rdeči. Brogovita je oblikovni element za mestne površine, vrtove, parke, žive meje...

Dišečnik (*Calycanthus floridus*)

Dišeči les, jabolčnik ali blagoduh je listopaden grm, ki cveti od pomladi do skoraj konca poletja. Visok je do 2 m. Ima škrlatne do rjavordeče cvetove in temno zelene rahlo dišeče liste. Cvetovi dišijo zelo omamno, imajo začinjen vonj po jagodah, ananasu, jabolkih in nageljčkih, najbolj v večernih urah.

Budleja (*Buddleja Black Knight*)

ali metuljnik, je listopaden grm z lokasto upognjenimi vejami. Grm privablja metulje. Cveti v gostih dišečih cvetnih skupinah sredi poletja in vse do jeseni.

Forsitija (*Forsythia intermedia*)

Je listopaden košat grm. Doseže višino do 4 metrov. Forsitija cveti rumeno zgodaj pomladi in do sredine pomladi. Cvetovi se pojavijo pred olistanjem. Listi so zelene barve. Odporen je proti mestnemu in industrijskemu okolju, zato ga radi uporabljajo za hitre ozelenitve v mestih, parke, otroška igrišča, žive meje, vrtove...

Španski bezeg (*Syringa vulgaris*)

Listopaden grm, ki zraste do 3 metrov v višino. Španski bezeg razvija latasta socvetja v juniju, ki imajo zelo močan vonj. Cvetovi so lahko beli ali vijolični. Rastlina je kot oblikovni element primerna za parke, otroška igrišča, žive meje, vrtove...

Tamariska (*Tamarix ramosissima „Pink Cascade“*)

Listopaden grm z lokasto upognjenimi vejami, ki zraste do višine 4 metrov. Ima majhne modrikaste lističe. Cveti proti koncu poletja in v začetku jeseni. Cvetovi so nežno rožnate barve.

Negnoj (*Laburnum*)

Listopadno drevo z razprostrto krošnjo, ki doseže višino 5 metrov. Ima bleščeče temno zelene liste. Pozno spomladi in na začetku poletja se v visečih grozdastih socvetjih razcvetijo rumeni metuljasti cvetovi. Odporen je proti mestnemu okolju. Je oblikovni element za vrtove, javno zelenje, mestna jedra, obcestni prostor, parke...

Grmasti petoprstnik (*Potentilla fruticosa 'Goldstar'*)

Je listopaden grm, ki cveti od pozne pomladi in cveti do jeseni. Cveti z pladnjastimi rumenimi cvetovi. Listi so sestavljeni iz petih ozkih podolgovatih lističev. Ta vrsta je s svojo grmasto obliko rasti zelo primerna za sadnjo v skupinah za obrobne živice.

Reka Mura

Mura izvira v Avstriji, v osrčju nacionalnega parka Hohe Tauern (Visoke Ture). Od izvira do sotočja z Dravo pri Legradu v Podravini na Hrvaškem je dolga 465 kilometrov in prečka ozemlja štirih držav: Avstrije, Slovenije, Hrvaške in Madžarske. Mejni odsek z Avstrijo je dolg 34 kilometrov, samo po slovenskem ozemlju teče reka Mura v dolžini 28 kilometrov. Odsek med Slovenijo in Hrvaško je dolg 33 kilometrov, med Madžarsko in Hrvaško 48 kilometrov.

Stanje današnje Mure je odvisno od številnih ukrepov in posegov človeka v reko v različnih zgodovinskih obdobjih. Vodno območje reke Mure

v današnji Sloveniji je bilo v preteklosti pravno in upravno razdeljeno na ogrski in avstrijski del. Prav na tem delu je namreč območje stikanja treh kultur in narodov, in sicer Germanov, Slovanov in Madžarov. Cilj prvih ukrepov na Muri, ki so jih izvajali že v 16. stoletju, je bil zavarovanje naselij pred poplavami (utrjevanje brežine struge) in zagotovitev rečnih poti. Mura je ob visoki vodi venomer spreminjala strugo, predvsem proti severu, in na tej novi poti večkrat porušila cele vasi.

Mura je danes skoraj v celoti ujeta v umetno korito, zaradi tega je njena bočna erozijska moč majhna. Na nekaj mestih, kjer robovi korita niso obloženi z betonskimi in kamnitimi bloki, še pokaže svoj rečni značaj. Na področju Lisjakove struge naredi Mura zaradi bočne erozije manjši meander, ki spremeni značaj rečnega toka, tako da reka na zunanji strani meandra material odnaša oziroma erodira, na notranji strani meandra pa ta material naplavlja v prodni sipini, ki je danes vidna v obliki majhnega otočka.

Pri nas počasi tekoča reka je bila znana po plavajočih mlinih, nekoč jih je bilo na reki kar 94. Danes je za ogled primeren samo še obnovljeni Babičev mlin s plavajočim vodnim kolesom pri Veržeju, ter na novo zgrajeni plavajoči mlin v Ižakovcih. Mura je znana tudi po številnih še danes delujočih brodovih in je poleg Drave edina slovenska zlatonosna reka. Vendar pa to ni edino bogastvo, ki ga reka Mura nosi s seboj! Reka Mura je edina večja slovenska reka, pri kateri je, čeprav utesnjena med nasipe, še delno ohranjena njena naravna dinamika. Meandri, mrtvice, prodišča in poplavni gozdovi sestavljajo naš najbogatejši ekosistem – loko. V njem živi preko 6000 različnih rastlinskih in živalskih vrst.

Reka Mura je ljudem, ki živijo ob njej, krojila življenje, zato je temeljni naravni simbol svobode.

Gozdni park Lisjakova struga

je naravni biser, namenjen rekreaciji, sprostitvi ter spoznavanju naravne dediščine. Nekoč je bila Lisjakova struga rokav reke Mure, ki je tekkel iz Mure pri sedanjem športnem centru Trate nazaj v Muro na Meleh. Danes v mrtvico ne priteka več reka Mura, temveč potok Hercegovščak, v sami strugi pa so tudi trije izviri. Rečni rokavi in mrtvice omogočajo pestrost in obstoj številnim habitatom. Poleg tega ustvarjajo vodne zaloge in s tem skrbijo za primeren vodostaj podtalnice.

Od kod ime Lisjakova struga? Nekoč je nad strugo živela družina, ki so jo po domače klicali Lisjakovi. Čeprav niso nikoli bili lastniki struge, so ljudje strugo poimenovali po njihovem vzdečku – torej Lisjakova struga.

Območje Lisjakove struge spada med varovalne gozdove, saj varujejo zemljišča pred erozijo, spada pa tudi med ekološko pomembna območja, kar pomeni, da po *Zakonu o ohranjanju narave* kot območje habitatnega tipa ali večja ekosistemska enota pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti. V Lisjakovi strugi se nahaja nekaj predstavnikov drevesnih vrst, ki so zaščiteni pod državnim ali lokalnim varstvom, kot na primer črni topol (*Populus nigra* L.) in bela vrba (*Salix alba*).

Bogastvo naravnih danosti s pridom koristi staro in mlado. Predšolski in šolajoči se otroci prihajajo v Lisjakovo strugo, kjer spoznavajo, proučujejo in raziskujejo rastline in živali našega kraja skozi vse leto, v vseh letnih časih. Lisjakova struga – “NAŠA NARAVNA UČILNICA”, kot so jo poimenovali otroci, je postala del njih, zato se raziskovanje v njej in okoli nje nadaljuje in nadgrajuje.

Radgončani nasploh radi obiskujejo Lisjakovo strugo. V njej najdejo mir in spokojnost, pa tudi veselje in zabavo. Ob vsem tem pa narava v Lisjakovi strugi pokaže tudi svoje zobe. V času poplav in neurij je negostoljubna, zato jo lahko opazujemo le od daleč.

Naše ohranjene reke in potoki, ribniki, mestni gozdovi in parki ter različne tematske poti omogočajo družabne dogodke, druženje prebivalcev, praznovanja, rekreacijske športe, učenje v naravi in miru, nove stike, osebno rast, sprostitev, obnovo, igro ter fizično in duševno kondicijo.

MESTNI PARK GORNJA RADGONA IN GOZDNI PARK LISJAKOVA STRUGA

Založila: Občina Gornja Radgona

Uredila: PORA, razvojna agencija Gornja Radgona, Nuša Pavlica Jakovljevič, 2011

Besedilo: PORA Gornja Radgona, TIC Gornja Radgona, Kultprotur, TD Negova – Spodnji Ivanjci, TD Gornja Radgona,

Viri: www.vrtnarstvo.si, mojkraj.info, www.botanicni-vrt.si, www.tic-radgona.si, mojamura

Oblikovanje: INSIGNIJA Andrej Dimec s.p.

Naklada: 1500 izvodov

Naložba v vašo prihodnost
Operacijo delno financira Evropska unija
Evropski sklad za regionalni razvoj

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE RS ZA LOKALNO SAMOUPRAVO
IN REGIONALNO POLITIKO

OBČINA
GORNJA RADGONA